

Ügyiratszám: KULT/22-2 / 2023.
Ügyintéző: Szabó Tamás

ELŐTERJESZTÉS

-a Köznevelési, Kulturális és Ifjúsági Bizottsághoz-

A Jósa András Múzeum Digitalizálási Stratégiájának
jóváhagyására

Tisztelt Bizottság!

Az önkormányzati fenntartású kulturális intézmények szervezeti és működési szabályzatának és annak mellékleteit képező szabályzatok jóváhagyásáról, stratégiai tervek elfogadásáról - átruházott hatáskörben – a Köznevelési, Kulturális és Ifjúsági Bizottság dönt.

Az 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló törvény 42.§ (4) bekezdés értelmében a Jósa András Múzeum elkészítette a Digitalizálási Stratégiáját. A múzeumok digitalizálási tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely a törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében rögzíti a múzeumokban őrzött kulturális javak digitalizálásának céljait és prioritásait, a digitalizálással létrehozott digitális adatvagyon hosszú távú tárolásának feltételeit, valamint a közzététel, a felhasználás és a hasznosítás szabályait, beleértve a köznevelési célú hasznosítást is.

A digitalizálás a muzeális intézmények alapfeladatainak ellátását új alapokra helyezi. Biztosítja a közgyűjteményekben meglévő knowhow hosszú távú megőrzését, széles körű hozzáférést biztosít-e tudásnak, megújítja a kiállítási és múzeumpedagógiai tevékenységet, támogatja a kulturális javak állományvédelmét. A digitalizálás gyorsabb adatszolgáltatást, pontosabb keresést, jobb állományvédelmi feltételeket, szélesebb körű hozzáférést biztosít.

A fentiek alapján kérjük a Tisztelt Bizottságot, hogy az előterjesztés mellékletében szereplő Jósa András Múzeum Digitalizálási Stratégiáját jóváhagyni szíveskedjen.

Nyíregyháza, 2023. február 6.

Tisztelettel,

Doka Diána
osztályvezető

Határozat – tervezet

NYÍREGYHÁZA MEGYEI JOGÚ VÁROS

KÖZGYŰLÉSE

Köznevelési, Kulturális és Ifjúsági Bizottsága

/2023. (II.....) számú

határozata

A Jósa András Múzeum Digitalizálási Stratégiájának

jóváhagyásáról

A Bizottság

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése és Szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 26/2019. (XII.20.) önkormányzati rendelet 2. számú melléklete 8.2 pontjában biztosított jogkörében eljárva a következő határozatot hozta:

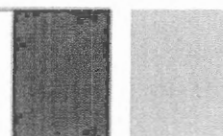
Az előterjesztést megtárgyalta és **a Jósa András Múzeum Digitalizálási Stratégiáját** jóváhagyja.

Nyíregyháza, 2023. február „...”

Jeszenszki András
a bizottság elnöke

A határozatról értesülnek:

- 1./ A Köznevelési, Kulturális és Ifjúsági Bizottság tagjai
- 2./ A Polgármesteri Hivatal Jogi és Önkormányzati csoportja
- 3./ Jósa András Múzeum
- 4./ Irattár

ikt.sz.: JAM/463-1/2022.

ÉRKEZETT

2023-01-26

KULT-006391/2023
Kulturális Osztály

Nyíregyháza Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal Kulturális Osztály
Erkezett:
Iktatószám: KULT/22-1
Melléklet:
Előiratszám: KULT/140/2022
Ével:
Előadó neve: Szabó
Címzete:

**JÓSA ANDRÁS MÚZEUM
DIGITALIZÁLÁSI STRATÉGIÁJA**

**Nyíregyháza
2022. év**

A Jósa András Múzeum digitalizálási stratégiája

Bevezető:

A 2017. évi LXVII. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról 34. § 2. pontja szerint *„A múzeum a fenntartó által jóváhagyott múzeumi küldetésnyilatkozattal, stratégiai tervvel, állományvédelmi tervvel, gyűjteménygyarapítási és revíziós tervvel, továbbá múzeumi digitalizálási stratégiával rendelkezik, amely alapján szakmai tevékenységét folytatja.”* Törvénymódosításkor nem történt változás abban, miszerint az 1997. évi CXL. törvény 1. számú melléklet zs. pontja alapján: *„a múzeumok digitalizálási tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében rögzíti a múzeumokban őrzött kulturális javak digitalizálásának céljait és prioritásait, a digitalizálással létrehozott digitális adatvagyon hosszú távú tárolásának feltételeit, valamint a közzététel, a felhasználás és a hasznosítás szabályait, beleértve a köznevelési célú hasznosítást is.”* A jelen digitalizálási stratégia ennek szellemében született a Jósa András Múzeumban.

A digitalizálás a muzeális intézmények alapfeladatainak ellátását új alapokra helyezi. Biztosítja a közgyűjteményekben meglévő knowhow hosszú távú megőrzését, széles körű hozzáférést biztosít e tudásnak, megújítja a kiállítási és múzeumpedagógiai tevékenységet, támogatja a kulturális javak állományvédelmét. Nélküle a korszerű muzeológia ma már elképzelhetetlen. A digitalizálás gyorsabb adatszolgáltatást, pontosabb keresést, jobb állományvédelmi feltételeket, szélesebb körű hozzáférést biztosít.

A digitalizálási stratégia célja:

Jelen dokumentum célja meghatározni azon feladatokat, módszereket és eljárásokat, melyeket a múzeumnak alkalmaznia kell a rábizott kulturális javak információtartalmának digitális formában való létrehozása során, új tartalmakhoz (kiállítások, múzeumpedagógiai előadások, tartalmak) irányelvek mutatása. A digitális stratégiának tartalmaznia kell a technikai (hardver, szoftver) és a humán erőforrások leírását, az előállított digitális tartalmak tárolásának, hozzáférhetőségének kérdéseit, valamint szabályoznia kell a szerzői jogok törvényben előírt védelmének kérdéseit.

A stratégia:

A digitalizálás céljai a Jósa András Múzeumban

A digitalizálás célja a hazai és nemzetközi ajánlások alapján a kulturális javak megőrzése (archiválás, állományvédelem), közzététele (online elérhetőség), hasznosítása (múzeumi, oktatási, kutatási társadalmi hasznosulás). A digitális információ előállítása során törekedni kell a költséghatékony módszerekre, az adatbázisba szervezhetőségre, a közzétételi megfelelőségre. Figyelembe kell venni a jelenleg elterjedt információs szabványokat, digitalizálási eljárásokat. Ezek alapján az előállított információk jpg, bmp, doc, docx, pdf, xls, mp3, wav, mpg, mp4, html, pps típusúak. Az alkalmazott eljárások során szükséges eszközök: scannerek, digitális kamerák, számítógépek, gps helymeghatározók, melyekkel a múzeum részben vagy már teljes egészében rendelkezik.

1. A digitalizálási stratégia keretében szükséges egyfelől a korábbi, analóg adatok – történeti értékű feljegyzések, grafikák, képek és más gyűjteményi egységek – digitalizálásának megoldása, a háromdimenziós tárgyak kétdimenziós reprodukálása, valamint mindezeknek esetében a széles körű hozzáférés lehetővé tétele, ezáltal a meglévő tudás hosszú távú megőrzésének biztosítása.

2. Másfelől legalább ennyire lényeges a metaadatok segítségével adatbázisok kialakítása, azaz a hagyományos hordozókról a digitálisra áttérés a nyilvántartások esetében. Lényegesnek tartjuk az adatbázisok mielőbbi auditálását, valamint a széles körű online hozzáférés biztosítását. Elsősorban az lenne a fontos, hogy az intézményen belül, legyen egy integrált rendszer, amelyen belül a szakmai munkatársak korlátozás nélkül kereshetnek, így egy-egy kiállítás rendezés, kutatás esetén a gyűjteménykezelő rendelkezésre tudja bocsájtani az adott digitális anyagot. Hosszabb távon célunk az adatbázisok csatlakoztatása az Europeana rendszerhez. Végső cél a teljes nyilvántartás digitális feldolgozása és közzététele.

3. Harmadrészt a Jósa András Múzeumban őrzött kulturális örökség széles körű társadalmi hasznosulása érdekében lényeges a kiállítások digitális támogatása, illetve a virtuális kiállítások létrehozása.

4. A múzeum digitalizálási stratégiájában további szempontként még figyelembe vesszük az állományvédelemben betöltött szerepét. Itt elsősorban a jövő muzeológus generációit segíthetjük azzal, ha például a restaurálás jelenlegi módszereit metaadatként megőrizzük a tárgy további állagvédelmének előmozdítása érdekében. Fontos szempont az is, hogy az állandó helyhiánnyal küszködő intézmény helyet spórolhat meg a digitalizálás révén. Ugyancsak nem elhanyagolható szempont a szabványos adatcsere formátum. E tekintetben feltétlenül figyelembe kívánjuk venni az adatbázisok átjárhatóságát, kiemelten kezeljük a szakmai konszenzus kérdését.

A digitalizálás helyzete és a stratégia meghatározása ennek fényében:

A Jósa András Múzeumban a digitális adatgyűjtés igen korán, már 1989-ben elkezdődött. Negyedszázad alatt hatalmas mennyiségű digitálisadat halmozódott fel, melynek tekintélyes hányada objektív és szubjektív tényezők közrejátszása következtében rendezetlen. Emellett, mint hazánk egyik legrégebben, 1868-ban alapított vidéki közintézménye, milliós nagyságrendű (zömében három dimenziós) örökségvédelmi elemet és a rájuk vonatkozó több tízezernyi oldal információt, térképeket, rajzokat, negatívokat stb. őriz. Ezek digitalizálása immár 15 éve folyik. Mind az újabb, immár rendezett, mind a korábbi, zömében rendezetlen digitálisadat, illetve metaadat nyilvántartása 2005 óta az Ariadne.

1.) Fontos a korábbi információk nagy léptékű digitális feldolgozása. Elsősorban meg kell határozni a digitalizálandó tárgyak, állományok kiválasztásának a szempontrendszerét (állományvédelmi szempontok, intézményi szempontok, oktatás célú felhasználás szempontjai), vagyis azt, hogy gyűjteményeként mely egységek élveznek elsőbbséget másokkal szemben. Általános gyakorlat és jó példa, hogy a leggyakrabban keresett műtárgyak és dokumentumok rendelkezzenek digitális lenyomattal, hiszen az ilyen típusú gyűjteményi anyagokról szoktak kérni más múzeumok, intézmények, külső kutatók a leggyakrabban reprodukciót. Fontos a műtárgyvédelmi szempontokat is figyelembe venni. Ebben az esetben a rossz állapotban lévő, vagy igen sérülékeny műtárgyakat, dokumentumokat szükséges

digitalizálni és hozzáférhetővé tenni a külső kutató számára, így nem kell mozgatni az anyagot, s megkímélnénk azokat a további sérülésektől. Ennek az alapját a hagyományos hordozókon készített leltárkönyvek és adattári feljegyzések jelentik. Ehhez rendeljük hozzá a tárgyak illusztrációs anyagát, amennyiben volt ilyen, illetve ellátjuk friss felvételekkel. Ezt az alapot az egyes gyűjteményeknek megfelelő adatok egészítik ki. Az adott műtárgyról a legteljesebb információmennyiséget szükséges összegyűjteni. Az adatok rendezését, szelektálását, előkészítését az adatbázisba történő felvételhez az osztályvezetők irányítják.

2.) Az újonnan bekerülő digitális adatok rendszerezését és előkészítését az adatbázisba történő felvételhez a felelős muzeológusok irányítják.

3.) Az adatbázisok esetében szükségesnek láttuk egy integrált múzeumi rendszer bevezetését. A Jósa András Múzeum mind a korábbi, mind az újabb adatokat az Egységes Múzeumi Információs Rendszerben (EMIR) kívánjuk feldolgozni. Az EMIR karbantartása, szervizelése, adatmentése, archiválása szerződés keretében a fejlesztővel történik (felelőse a múzeumi informatikus). Szintén ő felel a digitalizálási folyamatokhoz szükséges eszközök és szoftverek biztosításáért, valamint a folyamatot végző dolgozók műszaki, informatikai támogatásáért.

4.) Az adatbázisokban a jogosultságok megfelelő karbantartásáért, az adatbevitel megfelelő színvonaláért, fejlesztéséért a szuperadmin joggal felruházott szakemberek felelnek. Ők felelnek a fejlesztések utáni tesztelésekért, az adatbevitel munkájának irányításáért. Feladatuk az adatbázis pontosságának időről-időre történő ellenőrzése, az adatbázisok online nyilvánossá tétele, az auditálás előkészítése és lefolytatása, a digitális leltárkönyvek nyomtatása az auditálást követően, az adatbázisok online nyilvánossá vagy korlátozottan nyilvánossá tételének kidolgozása.

5.) A múzeum valamennyi muzeológusának különös figyelmet kell fordítania az adatmegőrzés egy speciális aspektusáért. Az idők folyamán megváltozó adattartalmak egy adatbázisban mindig a friss eredményeket tartalmazzák. Ez azonban együtt járhat olyan adatvesztéssel, mely a gyűjtemény történetiségét sérti. Éppen ezért kötelezően szem előtt kell tartanunk, hogy minden adatkorrekció esetén be kell jegyezni a módosítás dátumát és a korrigáló nevét úgy, ahogyan az a papír alapú nyilvántartásnál mindig is megvolt.

6.) A digitális nyilvántartásokban a gyűjteményenkénti felhasználói jogok megállapítására az osztályvezetők és/vagy a szuperadmin joggal felruházott muzeológusok tesznek javaslatot, a múzeumigazgató hagyja jóvá. A múzeum stratégiájához tartozik, hogy a külső kutatók számára is minél szélesebb használati jogot biztosítson a digitális tartalmakban, természetesen azok biztonságos őrzése mellett.

7.) Az elektronikus rendszerben rögzített, online nyilvános vagy korlátozottan nyilvános adatbázisban közzétett tartalmakra az osztályvezetők tesznek javaslatot a szellemi tulajdonjogok, a szerzői jogok figyelembevételével. Javaslatokról a múzeumigazgató dönt. A Jósa András Múzeum törekszik a papíralapú hordozókról a digitális publikációkra történő áttérésre. Hosszú távon az adatbázis nyilvánossá tételére épülő feldolgozásokat kívánja támogatni, mivel így az egyes örökségvédelmi elemekhez jóval szélesebb körű hozzáférést biztosíthatunk.

8.) A digitális fejlesztések során fontosnak tartjuk mindenkor figyelembe venni az európai együttműködéshez (Europeana) csatlakozást, a nemzetközi digitális

tartalomszolgáltatást (Light Information Describing Objects). Hosszú távon ennek jegyében megoldandó a tartalmak idegen nyelvű (angol) megjelenítése.

9.) Magyarország Digitális Startup Stratégiájánk (1858/2016. (XII. 27.) Kormányhatározat) Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájára vonatkozó célkitűzéseire csatlakozva a Jósza András Múzeum a digitális tananyagok fejlesztéséhez kíván hozzájárulni tematikus anyagok elkészítésével és azok közzétételével a múzeum honlapján (ezek közé tartozik a havonta megjelenő hónap műtárgya sorozat). Szükséges a kínálat nagy léptékű fejlesztése. A társadalmi gondolkodásmód attitűdjének megváltoztatása érdekében ennek kialakításába a múzeum bekapcsolja a pedagógusokat, legyen szó általános vagy középiskolai oktatókról, avagy felsőoktatásról, így érve el a széles szakmai konszenzuson alapuló nyitott oktatási környezetet. A Jósza András Múzeum digitalizálási módszereit gyakorlatban próbálja átadni a muzeológiai tárgyakat (régészet, néprajz stb.) tanulók körében (itt elsősorban az intézményünk anyagaiból szakdolgozók, illetve doktori disszertációt készítőket értendő). Felelőse elsősorban a közművelődési osztály osztályvezetője, a felsőoktatási területen a konzulens muzeológus.

10.) Ugyancsak az MDO-hoz csatlakozva a kiállítások informatikai támogatását elsősorban a meglévő adatbázisok alapján képzeljük el, mivel azok a könnyű keresést lehetővé teszik. Első lépésben elkészül a már meglévő kiállítások QR-kódja. A jövőbeni kiállítások esetében a megfelelő vizuális nyelv kialakítása, a játékosabb, látogatóbarát megjelenés megoldása szükséges. Ennek felelősei az egyes kiállítások kurátorai, valamint a közművelődési osztály vezetője.

11.) Hosszú távú stratégiai elképzelés – öt év – a Jósza András Múzeumban a régészeti leletek digitális leltározásának megreformálására irányul. Amennyiben elfogadjuk, hogy a nyilvántartás elsődleges céljai között a tárgyak azonosítása szerepel, akkor el kell kezdeni a felszaporodott tárgymennyiség számontarthatósága és azonosítása érdekében az áttérést az verbálisról nyilvántartásról a képire. E tekintetben mindenképpen országos konszenzusra kell törekedni. A jövőben tovább kell folytatni a néprajzi és történeti anyag digitalizálását és publikussá tételét, illetve sort kell keríteni a teljes fotógyűjtemény és diafilmgyűjtemény teljes körű digitális feldolgozására. Ehhez folyamatosan el kell végezni a még nem digitalizált gyűjteményrészek felmérését, így határozzuk meg azok digitalizációjának sorrendjét fontossági, minőségi és mennyiségi szempontok alapján. Továbbá a hosszú távú stratégia fontos részét képezi az a terv, hogy a múzeumi órákra érkező diákok képet kaphassanak olyan műtárgyakról is, amelyek méretüknél, állapotüknél és elhelyezkedésüknél fogva valós körülmények között nem tekinthetnek meg, nem foghatnak meg, így a digitalizálás műtárgyvédelmi jelentősége ebből a szempontból is fontossá válik.

12.) A digitalizált adatvagyon hosszú távú tárolásának kidolgozása alapvetően fontos, hiszen az elkészült digitális állományok és a hozzá tartozó metaadatok hosszú távú, szakszerű archiválása intézményi feladat, azonban ehhez megfelelő technológia (modern tárolási és mentési rendszerek) szükséges, melynek kiépítése rövid és középtávú céljaink között szerepel. A digitalizált és közzétett tartalmak esetében elengedhetetlen a folyamatos technikai karbantartás, szoftverfrissítések. Ehhez tudnunk kell pontosan, hogy mit, milyen minőségben és hogyan tárolunk, valamint fel kell mérni az adatok hosszú távú megőrzésének lehetőségét, illetve meg kell vizsgálni, hogy az intézmény számára ehhez a feladathoz rendelkezésre áll-e a szükséges eszközpark és a megfelelő számú munkatárs. Mivel a weboldalak tartalma gyorsan változik, szükség van arra, hogy az online megjelenő forrásokat megőrizzük, visszakereshető webarchívumokban tároljuk, és bárki számára hozzáférhetővé tegyük.

13.) A már digitalizált tartalmak esetében folyamatosan meghatározásra kerülnek különböző felhasználói csoportok, akik az adott tartalmat igénybe vehetik (köznevelésben részt vevők, felsőoktatásban részt vevők, pedagógusok és pedagógusképzésben részt vevők, kutatók, minden magyar állampolgár). Rövid távú célunk a különböző felhasználói csoportok igényeit kielégítő tartalomszolgáltatási csomagok létrehozása és a jövőben már ezekbe sorolni a digitalizálendő tartalmakat.

Nyíregyháza, 2022. november 28.

Dr. Rémiás Tibor

vármegyei hatókörű városi múzeum igazgatója